

Ekonomska isplativost agroturističko-vinarskog gospodarstva na vinskoj cesti

Mihaela Marušić

Lavoslava Švarca 8, 10000 Zagreb (mihaela.vrbetic@gmail.com)

SAŽETAK

Vinarsko-vinogradska proizvodnja je tradicionalna grana poljoprivredne djelatnosti u Hrvatskoj. Provedeno se istraživanje temelji na jednom obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu koje je uspjelo stvoriti imidž, strategiju proizvodnje i plasman vina na tržištu. Svoj opstanak i probitak na tržištu gospodarstvo temelji na diverzificiranim djelatnostima gdje posebnu ulogu ima agroturizam. Analiza ekonomskih pokazatelja izdvojenog gospodarstva pokazuje uspješnost u vođenju gospodarstva, a financijska analiza ukazuje na dobro realiziranu investiciju. Prikazom strukture prodaje uspoređena je isplativost prodaje vina direktno na agroturističkom gospodarstvu i prodaje neizravnim kupcima te su dane preporuke za efikasno vođenje gospodarstva.

Ključne riječi: vinarsko-vinogradarska proizvodnja, obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, ocjena investicije, ekonomičnost, rentabilnost, produktivnost

UVOD

Vinarsko-vinogradska proizvodnja je tradicionalna grana poljoprivredne djelatnosti u Hrvatskoj, kojom se pretežito bave manja obiteljska poljoprivredna gospodarstva. S obzirom na prednost prirodnih uvjeta i tradiciju proizvodnje koje nudi Plešivička vinska cesta, postoji potražnja na tuzemnom i inozemnom tržištu. Cilj ovoga rada je bio ostvariti kontakt s poljoprivrednim gospodarstvom i prikupiti informacije o cjelokupnom poslovanju od proizvodnje i prerade grožđa do, na kraju, prodaje vina. Analize ovakovog tipa nisu toliko rađene te je glavna motivacija za pristup tematici bila približiti javnosti važnost značaja

bavljenja agroturizmom i vinarstvom kao izvorom prihoda za cijelu obitelj.

MATERIJAL I METODE

Financijska analiza je izrađena prema anketnoj upitnici o kapacitetima i proizvodnji gospodarstva s Plešivičke vinske ceste, a radi boljeg razumijevanja zadane teme provest će se i dubinski intervju. Analiza obuhvaća kalkulacije i izračun cijene koštanja (dobivene na temelju ukupnih troškova i prinosa). Ocjena efikasnosti poslovanja temeljit će se na pokazateljima uspješnosti poslovanja: ekonomičnosti, rentabilnosti i produktivnosti.

Tehnološki normativi preuzeti su iz stručne literature.

Anketna upitnica je provedena na gospodarstvu s Plešivičke vinske ceste prema sljedećim stavkama:

- a. Veličina nasada, broj parcela, uzgojni sortiment vinove loze
- b. Zaposleni na gospodarstvu i sezonski radnici
- c. Vrijednost objekata, opreme i strojeva
- d. Zaštita nasada
- e. Troškovi servisa i mehanizacije
- f. Radovi u vinogradu: freziranje, košnja, okopavanje
- g. Sezonska radna snaga: rezidba, popravak armature, pljevljenje mladica, berba
- h. Agroturistička ponuda na gospodarstvu: uključuje ponudu hrane i pića, te degustacije vina
- i. Prodaja vina direktno na gospodarstvu ili kupcu
- j. Kalkulacije proizvodnje grožđa i vina
- k. Preporuke za unapređenje poslovanja gospodarstva

klima s izraženim mikroklimatskim obilježjima pogoduje vinogradarstvu jer se broj sunčanih sati penje i do 1900 godišnje, dok oborina padne i do 1076 mm godišnje. Sortiment je raznovrstan, od starih tradicionalnih kultivara: štajerska belina, lipovina (Poljoprivredna zadruga Plešivica, <http://www.plesivica.hr/vinogorje>, Pristupljeno 09.09.2016.).

Od 2005. godine subvencija za preporučene bijele sorte iznosi 5,00 kuna/sadnici, a za Portugizac 7,00 kuna/sadnici. Prema projektu „Subvencioniranja premije osiguranja nasada“ odobreno je vinogradarima s područja grada Jastrebarskog subvencija premije osiguranja nasada vinove loze u iznosu od 25 %. Također su određene i subvencije za troškove nastale pri okrupnjavanju zemljišta u iznosu od 50 % stvarnih troškova, odnosno najviše 1.000,00 kuna/ha pravno sređenog poljoprivrednog zemljišta. Subvencije za otvaranje smještajnih kapaciteta su ostvarene u iznosu od 2.000,00 kuna po ležaju (jednokratno). U šestogodišnjem razdoblju od 2005. do 2011. godine u sufinanciranje smještajnih kapaciteta uloženo je sveukupno 222.000,00 kn na Plešivičkoj vinskoj cesti. Za nabavku loznih cjepova izdvojeno je u periodu od 2005. do 2011. godine 1.688.266 kn. Broj zasađenih loznih cjepova iznosio je u navedenom sedmogodišnjem razdoblju 425.464 komada (1. Režek Z., Program potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju Grada Jastrebarsko za 2012. godinu, (2012), Jastrebarsko).

REZULTATI I RASPRAVA

Plešivičko vinogorje se smjestilo na južnim, istočnim i zapadnim pristrancima i obroncima Samoborskog Plešivičkog gorja. Vinogradi se u podregiji penju i do 400 m nadmorske visine i u većini su vrlo povoljnih ekspozicija. Podregija je poznata po raznolikosti geoloških suptrata i tala koja su se na njima razvila. Kontinentalna

Slika 1. Primjer vinotočja na Plešivičkoj vinskoj cesti

Najvažnije sorte koje se uzgajaju u ovoj podregiji su: Graševina, Pinot bijeli, Pinot sivi, Silvanac zeleni, Sauvignon, Rizling rajnski, Traminac, Chardonnay, Veltlinac crveni, Plavec žuti, Šipelj, Kraljevina, Frankovka, Portugizac, Pinot crni i Zweigelt.

Obitelj čije se poslovanje analizira u ovom radu je 2000. godine obrađivala 12.500 trsova, a sada obrađuje 18.000 trsova. Planira obrađivati

ukupno 5 hektara vinograda, odnosno 20.000 trsova; posjeduju i podrum s kapacitetom od 500 hl. Godišnje proizvedu 250 hl vina, od čega je oko 80 hl vina s oznakom kontroliranog podrijetla. Otvaranjem Plešivičke vinske ceste 2000. godine renoviraju se podrumi i počinje izgradnja degustacijske sale, proširuje se ponuda gospodarstva dodatnom gastronomskom ponudom koja je bazirana na domaćim specijalitetima.

Slika 2. Amfiteatralni izgled vinograda u podregiji Plešivica

Ponuda vina na gospodarstvu

Bogata ponuda vina je jedno od glavnih obilježja gospodarstva. Veliki naglasak je stavljen na označavanje vina oznakom kontroliranog podrijetla i to 32 % ukupnog vina. U svom proizvodnom asortimanu nude sljedeća vina: Chardonnay, Sivi pinot, Traminac, Rizvanac, Rajnski rizling i Portugizac.

U ponudi se nalazi i organiziranje degustacije vina na gospodarstvu uz najavu. Degustacija uključuje tri sorte vina koje se kušaju (dva bijela vina i jedno crno), a iznosi 30,00 kn/osobi ili 50,00 kn/osobi (uz dodatak hrane).

Slika 3. Podrum vinotočja na Plešivici

Posebno se među vinima ističe Traminac intenzivnim i cvjetnim mirisom. Karakterizira ga nešto duža maceracija te odležavanje na finom talogu koji daju vinu aromu, sklad okusa i osebujan miris. Mnogi ga nazivaju “Kraljem vina”. Traminac spada u kategoriju vrhunskih vina s oznakom kontroliranog podrijetla, a poznat je i po brojnim medaljama osvojenim na natjecanjima. Od crnih vina tu je vino Portugizac koje je ujedno i autohtona sorta na Plešivici. Karakterizira ga rubin crvena boja i vrlo brzo dozrijevanje te se bere kao prvo grožđe u vinogradu na jesen.

Kalkulacije na gospodarstvu

Iz prikazane kalkulacije proizvodnje grožđa na gospodarstvu (tablica 1) vidljivo je da troškovi materijala iznose 6,40 % od ukupnih troškova, troškovi radne snage iznose 6 % od ukupnih, a troškovi rada strojeva iznose 3,9 % ukupnih troškova proizvodnje. Ukupni troškovi proizvodnje grožđa iznose 16,3 % od ukupnih prihoda.

Tablica 1. Kalkulacija troškova proizvodnje grožđa

Godišnje se na gospodarstvu proizvede 25.000 litara vina te ostvaruje neto dobit od njegovog plasmana 350.000,50 kn. Ukupni troškovi prerade grožđa u proizvodnji vina iznose 36,2 % ukupnih troškova (tablica 1). Članovi kućanstva nemaju definiran rad po satnici nego po radnom danu, a i zajedno su više usmjereni na rast i razvoj gospodarstva nego na osobnu ekonomsku korist.

Tablica 1. Kalkulacija troškova proizvodnje grožđa

	Jedinica mjere	Količina	Sati	Cijena (kn)	Iznos (kn)
1. TROŠKOVI MATERIJALA					49.327,00
Stajski gnoj	T	50		500,00	25.000,00
NPK (50 kg vreće)	Kg	800		190,00	3.040,00
KAN (50 kg vreće)	Kg	600		116,00	1.392,00
UREA (50 kg vreće)	Kg	400		220,00	1.760,00
Pesticidi	Kg	90		170,00	15.300,00
Vezivo	Kg	27		105,00	2.835,00
2. LJUDSKI RAD					46.000,00
Članovi kućanstva	R.D.		96	-	2.000,00
Rezidba	R.D.		490	25,00	12.250,00
Iznošenje rozgve	R.D.		60	25,00	1.500,00
Popravak armature	R.D.		90	25,00	2.250,00
Vežanje	R.D.		120	25,00	3.000,00
Skidanje zaperaka	R.D.		400	25,00	10.000,00
Berba	R.D.		600	25,00	15.000,00
3. RAD STROJEVA					30.200,00
Obrada tla	R.D.		48	25,00	1.200,00
Servis					4.000,00
Gorivo					25.000,00
UKUPNO RAD I MATERIJAL					125.527,00
AMORTIZACIJA VINOGRADA					17.510,00
UKUPNI TROŠKOVI					125.527,00

Izvor: Dubinski intervju

Slika 4. Proizvodnja grožđa, sorta Portugizac

Tablica 2. Kalkulacija proizvodnje vina na gospodarstvu

	Jedinica mjere	Količina	Cijena (kn)	Iznos (kn)
1. VRIJEDNOST PROIZVODNJE				696.250,00
Izravna prodaja u sklopu agroturizma	L	1.250	40,00	50.000,00
Rinfuzna prodaja na OPG-u (posjetioци, kupci)	L	16.500	15,00	247.500,00
Točiona Karlovac (izvan OPG-a)	L	7.250	55,00	398.750,00
2. TROŠKOVI MATERIJALA	L			142.774,00
Grožđe				125.527,00
Materijal	-	12.540	0,65	8.151,00
Ambalaža	kom	200	15,00	3.000,00
Ostali materijal	-	20.320	0,30	6.096,00
3. TROŠKOVI RADA LJUDI	-			144.453,00
Članovi kućanstva	H	6.923		135.778,00
Prihvat sirovina	H	70	25,00	2.250,00
Taloženje	H	62	25,00	1.550,00
Kontrola	H	55	25,00	1.375,00
Pretoci	H	35	25,00	875,00
Punjenje	H	45	25,00	1.125,00
Ambalažiranje	H	60	25,00	1.500,00
4. ENERGIJA				19.200,00
5. AMORTIZACIJA				39.822,50
6. UKUPNI TROŠKOVI				346.249,50
7. NETO DOBIT				350.000,50
Cijena koštanja				13,85

Izvor: Dubinski intervju

Prihodi od prodaje vina

Iz tablice 3 je vidljivo da se vino prodaje izravnom prodajom na gospodarstvu i izravnom prodajom putem agroturističke ponude. Izravna prodaja na gospodarstvu uključuje prodaju svih vina s ukupnom količinom od 3 %, a iznosi 30.000,00 kn na godišnjoj razini. Putem izravne prodaje na agroturizmu plasiraju 27 %, a godišnji prihodi iznose 506.250,00 kn.

Prihodi od prodaje vina izvan gospodarstva se odnose na rinfuznu prodaju i prodaju u točionici vina u Karlovcu. Za prodaju kupcima u ponudi se nalaze vina Rizvanac, Portugizac i vino rinfuza koja u količini od 12.500 litara uz cijenu od 15kn/l ostvaruje prihode od 187.500,00 kn. Izuzetno su ponosni na otvorenje nove točionice vina u Karlovcu gdje gospodarstvo plasira 5.000 litara vina godišnje uz cijenu od 55kn/l i ostvaruje prihod u iznosu od 275.000,00 kn (tablica 3).

Tablica 2. Kalkulacija proizvodnje vina na gospodarstvu

Način prodaje	Pakiranje (l)	Prodana količina(l)	Cijena (kn)	Prihodi (kn)
Izravna prodaja	0,75	750	40	30.000,00
Izravna prodaja putem agroturističke ponude	0,75	6750	75	506.250,00
Rinfuzna prodaja	1	12.500	15	187.500,00
Prodaja putem točione	0,75	5.000	55	275.000,00
UKUPNO		25.000		998.750,00

Izvor: Dubinski intervju

Tablica 4. Račun dobiti i gubitka na agroturističkom gospodarstvu (kn)

Ukupni prihod	Kn	1.271.250,00
Prihod od vina	kn	998.750,00
Prihod od hrane	kn	152.000,00
Ukupni trošak	kn	955.626,00
Trošak hrane proizvedene na vlastitom gospodarstvu	kn	170.032,00
Trošak kupovne hrane	kn	110.000,00
Trošak proizvodnje vina	kn	306.427,00
Amortizacija agroturističkog kompleksa	kn	157.250,00
Trošak radne snage	kn	158.482,00
Vezivo	kn	2.835,00
Servis	kn	4.000,00
Nafta i maziva	kn	25.000,00
Energija	kn	19.200,00
Knjigovodstveni servis	kn	2.400,00
Bruto dobit	kn	315.624,00
Neto dobit	kn	252.499,2
Ekonomičnost		1,33
Rentabilnost	%	26,40
Produktivnost	kn/sat	72,66

Izvor: Dubinski intervju

Usporedbom kanala prodaje vina vidljivo je da se veći prihodi ostvaruju prodajom vina u sklopu agroturističke ponude, gdje se ostvaruje gotovo dvostruko veća cijena butelje nego što se ostvaruje izravnom prodajom.

Ocjena poslovanja gospodarstva

Poljoprivredno gospodarstvo je u protekloj 2012. godini ostvarilo prihode od 1.271.250,00 kuna, od čega su najveći prihodi ostvareni od prodaje vina na gospodarstvu. Ostvarena neto dobit gospodarstva iznosi 31,5 % od ukupnih prihoda kuna (tablica 4).

Ekonomičnost gospodarstva iznosi 1,33; temeljem toga podatka možemo zaključiti da ono posluje ekonomično i da na svakih utrošenih 100,00 kuna ostvaruje prihod od 133,00 kune. Povećanje ekonomičnosti poslovanja može se postići povećanjem proizvodnje uz nepromjenjive troškove, ostvarivanjem većih prodajnih cijena i usluga te ponudom dodatnih sadržaja na gospodarstvu. Rentabilnost gospodarstva iznosi 26,4 % što ukazuje na rentabilno poslovanje u protekloj godini. Produktivnost na temelju izračunatih prihoda i sati rada iznosi 72,66, što znači da se po satu rada ostvaruje prihod od 72,66 kuna.

Tablica 5. Financijski pokazatelji u proizvodnji vina na gospodarstvu

EKONOMIČNOST(ukupni prihod/ukupni trošak)	2,01
RENTABILNOST (dobit/ukupni troškovi x 100)	101,10
PRODUKTIVNOST (ukupni prihod/sati rada)	76,06

Izvor: Dubinski intervju

ZAKLJUČAK

Možemo zaključiti da prema analizi učinkovitosti gospodarstvo ostvaruje:

a) Ekonomičnost u proizvodnji vina je 2,01, dok je kod ukupne agroturističke ponude 1,33. Veći prihodi se ostvaruju u prodaji vina unutar gospodarstva, gdje sa na svakih utrošenih 100,00 kuna ostvaruje prihod od 201,00 kuna.

b) Produktivnost na temelju izračunatih prihoda i sati rada je u proizvodnji vina iznosi 76,06, dok na agroturističkom gospodarstvu iznosi 72,66. Prema tome, na agroturističkom

gospodarstvu se ostvaruje manji prihod od 72,66 kune po satu rada.

c) Rentabilnost je kod prodaje vina 101,1 %, a kod ukupne agroturističke ponude 26,4 %.

d) Usporedbom prodaje vina na gospodarstvu i izvan njega dobili smo analizu isplativosti prodaje. Dobivena analiza pokazuje da je isplativija prodaja vina unutar agroturističke ponude.

Istraživanje i analiza gospodarstva pokazuju perspektivu za razvoj te ukazuju da ima prostora za dodatnim sadržajima kojima bi se kvalitetno ispunio period tijekom zimskog dijela godine kada je na

raspolaganju više slobodnoga vremena. Jedna od vizija gospodarstva je povezivanje s drugim agroturističkim gospodarstvima ili obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima koja se bave primjerice uzgojem konja, a time bi dodatno obogatili svoje sadržaje i privukli turiste još bogatijom turističkom ponudom.

LITERATURA

Režek Z. (2012.). Program potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju Grada Jastrebarsko za 2012. godinu. Jastrebarsko.

Turistička zajednica Grada Jastrebarsko, www.tzgj.hr (22. travnja 2016.)

Poljoprivredna zadruha Plešivica, <http://www.plesivica.hr/vinogorje> (09.09.2016.)

Economic efficiency of agrotourist-wine farm on the wine road

SUMMARY

Winery-vineyard production is a traditional branch of agricultural activities in Croatia, whose production is mainly engaged in small family farms. Given the advantage of natural conditions and the tradition of offering Plešivička wine road, there is a demand on the domestic and foreign markets. Conducted a study based on a family farm that has managed to create an image, a strategy of production and sale of wine on the market. Their survival and gain market economy based on diversified activities where special role is dedicated to agritourism. Analysis of economic indicators shows success in managing the economy and the economic analysis indicates a well-realized investment. Overview of the sales ratio is shown feasibility sales of wine directly to agrobusiness and customer sales and recommendations were given for the effective management of the economy.

Key words: winery production, family farm, investmentgrade, cost-effectiveness, cost-effectiveness, productivity